

# 14 Ana Kavramlar

---

Kaynak:

BOCUTOĐLU Ersan, BERBER Metin, Genel İktisada Giriş, 2013, 3. Baskı  
Ekin Basın Yayın Dağıtım

# 1. Mikro İktisat ve Makro İktisat

---

İktisadın amacı eldeki kaynakları en verimli kullanacak sistemi geliştirmektir

- Üreticileri ve tüketicileri inceler
- Üreticiler kârını, tüketiciler faydayı en üst düzeye çıkarmaya çalışır

Mikro iktisat bir işletmeyi ve tüketiciyi konu edinir

Makro iktisat bir ülkedeki bütün üreticileri ve tüketicileri konu edinir

Ölçekle değişen koşullar olduğu gibi benzerlikler de bulunur

## 2. Toplam Hasıla, Toplam Gelir, Toplam Harcamalar Özdeşliği

!Hasıla: Bir işten elde edilen sonuç

Makro iktisatta karar birimleri:

- Tüketici
- Üretici
- Devlet
- Yabancı ülkeler

Yalnız üretici ve tüketici bulunan ekonomide:

- *Toplam Hasıla*  $\equiv$  *Toplam Gelir*  $\equiv$  *Toplam Harcamalar*

Toplam Hasıla: Bir yılda üretilen nihai malların parasal değeri

Nihai mallar: Doğrudan kullanılan mallar

Ara mallar: Nihai malların üretiminde kullanılan mallar

## 2. Toplam Hasıla, Toplam Gelir, Toplam Harcamalar Özdeşliği

Nihai mallar

- Tüketim mallar
- Yatırım malları

Tüketim mallar: İnsan ihtiyacını karşıladıkça ekonomik faydası tükenen mallar ve hizmetler

- Dayanıklı tüketim mallar
- Dayanıksız tüketim malları
- Hizmetler

Yatırım malları: Ekonomik fayda üretimini sağlayan mallar

## 2. Toplam Hasıla, Toplam Gelir, Toplam Harcamalar Özdeşliği

Her yıl üretilen nihai mal miktarı ve ortalama fiyatların çarpımı o yılın toplam hasılasını verir

Toplam hasıla üretim faktörleri tarafından gerçekleştirilir

- Müteşebbis (girişimci)
- Emek
- Sermaye
- Doğal kaynaklar

Üretim faktörlerinin üretimden aldıkları paylar toplam geliri oluşturur

- Kâr
- Ücret
- Faiz
- Rant

Ürettiği kadar gelire sahip olan ve geliri kadar üreten bir toplumda gelir ve harcama birbirine denktir özdeştir.

### 3. Tüketim, Tasarruf ve Yatırım Harcamaları

### 4. Tasarruf ve Özdeşlik

Tüketim Harcamaları = C (Consumption)

- Tüketim mallarına yapılan harcamalar

Tasarruf = S (Savings)

- Gelirin harcanmayan kısmı

Yatırım Harcamaları = I (Investments)

- Yatırım mallarına yapılan harcamalar

### 3. Tüketim, Tasarruf ve Yatırım Harcamaları

### 4. Tasarruf ve Özdeşlik

$$TG_a = C$$

$$TG_b = C - S$$

$$TG_c = C - S + I$$

$$TG_a > TG_b$$

$$TG_c <> TG_b$$

Tasarrufların geliri azaltmaması için etkin bir biçimde yatırım mallarına dönüşmesi gerekir

Finansal piyasalar yatırım yapacaklara tasarrufları ulaştırır

- Para piyasası dolaylı
- Sermaye piyasası doğrudan

# 5. Toplam Hasıla, Toplam Gelir, Toplam Harcamalar Özdeşliği

---



# 6. Milli Muhasebe Kavramları

---

## 6.1. Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)

Toplam hasıla, toplam gelir ve toplam harcamaları ile uğraşan muhasebe dalına Milli Muhasebe denir.

### Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)

- Üretim açısından GSYİH
  - Bir ekonomide bir yıllık dönemde üretilen nihai malların o ülke para birimi cinsinden değeri
  - Yalnız tüketiciler:  $GSYİH = Tüketim Malları$
  - Tüketiciler ve Yatırımlar:  $GSYİH = Tüketim Malları + Yatırım Malları$
  - Tüketiciler, Yatırımcılar, Devlet:  $GSYİH = Tüketim Malları + Yatırım Malları + Kamu Hizmetleri$
  - Tüketiciler, Yatırımcılar, Devlet, Yabancı Ülkeler:  $GSYİH = Tüketim Malları + Yatırım Malları + Kamu Hizmetleri + İhracat - İthalat$
  - $GSYİH = Tüketim Malları + Yatırım Malları + Kamu Hizmetleri + İthalat Vergileri$
- Üretim açısından ve harcamalar açısından GSYİH birbirine eşittir.
  - $GSYİH = Tüketim Harcamaları + Gayri Safi Yatırım Harcamaları + Kamu Harcamaları + İthalat Vergileri$
- Ülkenin kendi imkanlarıyla ulaşabileceği üretim seviyesini gösterir.

## 6.2. Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH)

### Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH)

- Dış alem geliri ( $F$ ): Dış ülkelere kazanan gelirleri ifade eder. (Ücret, rant, faiz, kâr)
- Net dış alem geliri: Dış ülkelere kazanan ve dış ülkelere aktarılan gelirlerin farkıdır
- $GSMH = GSYİH + F$
- $F > 0 \Rightarrow GSMH > GSYİH$
- $F < 0 \Rightarrow GSMH < GSYİH$
- Bir ekonominin toplam üretim gücünü gösterir.
- Ülkelerin ekonomik gücü, refahı ve kalkınmışlığı GSMH ile ölçülür

## 6.3. Safi Milli Hasıla (SMH)

### Safi Milli Hasıla (SMH)

#### Yatırım harcamaları

- Üretken (Net) Yatırım Harcamaları (I): Üretim kapasitesini arttıran yatırım harcamaları
- Yenileme Yatırım Harcamaları (IA): Aşınma ve eskime nedeniyle yapılan yatırım harcamaları
- $GSI = I + IA$
- $I = GSI - IA$
- $SMH = GSMH - IA$
- Safi Milli Hasıla ekonominin net üretim gücünü gösterir

## 6.4. Milli Gelir (MG)

### Milli Gelir (MG)

- Vasıtalı (dolaylı) vergiler ( $T_1$ ): Bir ürünün fiyatı içinde yer alan vergiler
- Sübvansiyonlar (SUB): Devletin ödediği bir tür transfer harcamasıdır.
- $MG = SMH + T_1 - SUB$

### Üretken ve Üretken Olmayan hizmetler

- Ürün üretimi sağlayan harcamalar üretkendir (Ekonomik mal ve hizmetler)
- Ürün üretimi sağlamayan harcamalar üretken değildir

Asli Gelir: Üretken hizmetler karşılığı elde edilen gelir.

Aktarma (Transfer) Ödemeleri: Üretken olmayan hizmetler karşılığı elde edilen gelir.

Milli Gelir Asli Gelirlerden oluşur

## 6.5. Şahsi Gelir (ŞG)

### Şahsi Gelir (ŞG)

- Asli veya Transfer tüm gelirlerden oluşur
- $\text{ŞG} = \text{MG} - (\text{Emekli Kesenekleri ve Sosyal Güvenlik Aidatları} + \text{Dağıtılmayan Şirket Kârları} + \text{Kurumlar Vergisi}) + \text{Transfer Ödemeleri}$
- Vasıtasız (doğrudan) vergiler ( $T_2$ ): Gelir üzerinden ödenen vergilerdir.
- $\text{ŞG} = C + S + T_2$

## 6.6. Kullanılabilir Gelir (Y)

### Kullanılabilir Gelir (Y)

- $Y = ŞG - T_2$
- Makro iktisat analizlerinde kullanılır

## 6.7. Toplam Yurt İçi Gelir (TYİG)

### Toplam Yurt İçi Gelir (TYİG)

- Ülke içindeki üretim faktörlerinin elde ettiği gelirlerin tamamı
- $TYİG = \text{Ücret ve Maaşlar} + \text{Teşebbüs ve Serbest Meslek Gelirleri} + \text{Şirket Gelirleri} + \text{Kira Gelirleri} + (\text{Faiz Gelirleri} - (\text{Devlet Tahvil Faizleri} + \text{Tüketici Borç Faizleri}))$
- Ücret ve Maaşlar: Emek
- Teşebbüs ve Serbest Meslek Gelirleri: Girişimci
- Şirket Gelirleri: Sermaye, Girişimci
- Kira Gelirleri: Sermaye
- Faiz Gelirleri: Sermaye

$$MG = TYİG + F$$



## 6.8. Toplam Yurt İçi Harcamalar (TYİH)

Toplam Yurt İçi Harcamalar (TYİH)

- $TYİH = C + GSI + G$
- $GSMH = TYİH + (E - M) \pm F$